

Egy moszkvai nap, avagy életem szépséges napja

Lehet, hogy már 30 éve is van, hogy láttam egy filmet Andrej Rubljov-ról. A film szörnyű jelenetekkel volt tele, legalábbis nagyon szemléletes volt az ábrázolása, hogy hogyan öntöttek a teuton lovagok ólmot az ellenségeik fülébe, hogy hogyan mészároltak le kisgyermeket továbbá hasonló jelenetek. A film mégis a Szergijev kolostorban élő festőről szólt, életéről, munkásságáról és én nagyon megszerettem ezt az embert. Tudomásom szerint a „Harangöntés” című epizódja a filmnek, mára már klasszikussá vált. Van Rubljov-ról nagy könyvem, kis könyvem, házi képtár sorozatom és újságkivágásom. Hogy valaha „élőben” láthassak egy Rubljov freskót, ikont, eszembe sem jutott, annyira elképzelhetetlen volt.

Mikor és hogyan szerettem meg Amadeo Modiglianit azaz Modit, nem tudok számat adni. Lehet, hogy a művészettörténet tanárnőm említette, de a művtöri könyvemben nincs szó Modiglianiról. Abban az időben is láttam egy filmet, Montparnasse 49. volt a címe (azt hiszem), ami Modi életéről szólt, de akkorra már ismertem szerettem a festőt. Ő lett a „kedvencem” (Ezt a szót a 4 éves Flóra unokámtól kölcsönöztem, mert ez a kedvenc szava, annyira tud élvezkedni, hogy Neki minden a kedvence, a rózsaszín szín, a krumplifőzelék, illetve bármi, ami történik, körülötte vagy eszik, iszik, néz, vagy tesz, szóval minden ige, főnév, melléknév, számnév.)

Gyűjtöttem Modigliani képeit levelezőlapon, újságból kivágva, akkoriban bizony elég nehéz volt hozzájutni. Egyszer az Apukám hozott nekem egy egész sorozatot és azokkal kitapétáztam mindenhol a falat körülöttem, már ahol lehetett. (Nem olyan régen, amikor albumba akartam pakolni a képeket, nehéz munkával vakartam, mostam, áztattam le a vakolatot némely kép hátáról, szidva magamat, hogy, hogy lehetett így tönkretenni, ezeket, a csodás képeket!) Vettem és kaptam könyveket, mert terjesztettem magamról, hogy nekem Ő a kedvenc festőm és hoztak nekem. Így lett azután nagy Modigliani könyvem, Taschen sorozatos Modigliani könyvem, Híres festők Modiglianija stb.

(Nem akarom túlzottan nagydobra verni, de további kedvenceim is vannak: 4711-es kölni, Viktória mintás Herendi porcelán, Hummel figurák, Chopin: E-moll zongoraversenye. Babits Mihály: Jónás könyve + Jónás imája, a paradicsomos káposzta és a kelkáposzta főzelék, juhtúróval töltött rántott gomba, kapormártással, hasáb burgonyával, valamit az orosz krémtorta!)

Soha nem láttam eredeti Modigliani képet. Talán 20 éve Párizsban az Orsay Múzeumban, mintha lett volna grafikája egy Kariatida, de sajnálatos módon másra nem emlékszem. Amikor Firenzében jártunk, elmentünk Livornóba (Modigliani születési helye), mert azt írta az útikönyv, hogy van emlékszobája és festmények. A város nem is esett az útvonalunkba, a férjem tett a kedvemért egy hatalmas kört, eltérve az útirányunkról. A házat ZÁRVA találtuk!

Azután 2006-ban, Oslóban (kaptunk fél óra szabadidőt, amely alatt mi szabályosan lerohantuk a „Nasjonalmuseet”-et és ott, majdnem a földre gyökerezett a lábam, megláttam Modigliani: Portrait of Mme Zborowska c. képét. Alig bírtak a híveim továbbrángatni, talán még bőgtem is egy kicsit, a meghatottságtól, itt van és látok egy igazi Modigliani-t!

Az impresszionisták szeretetével pedig egyáltalán nem lógok ki a sorból, ők szerintem mindenkinek a kedvencei, lásd pl.: Szépművészeti Múzeum: Manet vagy Van Gogh kiállításait, amelyek nézőszám csúcstól döntöttek, tehát az impresszionisták vannak, és mindenki szereti őket, én is.

A balett, hát erről nincs mit szólnom. Anyukám szerette volna, ha balerina leszek. Aki ismer, az tudja, hogy Makó nem lehet olyan messze Jeruzsálemtől, mint amilyen messze voltam én – alkatilag – a balettől. Mindenesetre 5 éves koromban beíratk és kb. 15-16 éves koromig gyötörtük egymást a balett, én és a Brada Rózsi néni. (Nagyon szigorúan bánt velem, de ma is nagy szeretettel emlékezem rá! Biztosan Neki köszönhetem, hogy túlsúlyos voltom ellenére nem lettem sikkten!) Akkor még nem tudtam, de későbbi életem folyamán kiderült, hogy nagyon klasszikus nevelésben részesültem. Szinte minden balettzenét megtanultam Csajkovszkijtól kezdve Debussy-g, Rimszkij-Korszakov-tól Bernstein-ig, valamint megtanultam a tánclépések és ugrások, forgások nevét franciául. Nem utolsó sorban a zenéket, zongorázva, zongoráról hallottam, mert akkoriban még élőzenére, zongoraszóra folyt a balett oktatás, és mindezt megszerettem, nagyon. Így lett a kedvenc hangszerem a zongora.

És akkor most jöhet a nagy nap: **2007. május 29. kedd Moszkva**

Szokásos módon indult a nap. 9 órára jött értünk az autóbusz, ami kirándulni vitt minket Szergijev Poszad-ba. A Szentháromság-Szergiosz-kolostor, szovjet időkben Zagorszk névre hallgatott. 1993 óta a világörökség része! Moszkvából mindig nehéz kijutni, ezen a napon is így volt, végül mégis túlvégődtük magunkat a dugókon és kiszáratva a boltíves kaputemplom, a „szent kapun” átjutva ott álltam (álltunk) Andrej Rubljov kolostorában az ősi orosz ortodox egyház központjában. Itt élt és alkotott Rubljov a festő szerzetes. Ezeken, a köveken haladt, ahol most én is járok. Itt festette számos ikonját és a Szentháromság című freskót. (Zagorszk Trockij-székesegyház, a nagy Rubljov könyvem 49. ábrája Troica 1411.) Természetesen egyéb szépségeket is láttunk. A kolostor ma is működik, itt van a Metropolita székhelye. Láttuk a Mária Mennybemenetele-székesegyházat (Uszpenszkij), a Szentlélek-templomot. Láttuk a Kútkápolnát, sajnos éppen tatarozták, előtte a kútházat, amelyből most nem csobogott a víz. Borisz Godunov sírját, amely fölül eltolták a templomot.

Amikor eljöttünk az a filmjelenet jutott eszembe, amikor a férfi főszereplő visszaadja az ékszereket a szálloda igazgatójának a Micsoda nő (Pretty Woman) című filmből és megjegyzi: Nehéz megválni ennyi szépségtől!

Hát igen, de talán nem is a tárgyi valóságtól nehéz elválni, hanem a szellemiségtől. S bár Rubljov elkerült innen és a vlagyimiri Uszpenszkij-székesegyházban fejezte be életét és ott alkotott többet, mégis a kezdet kezdete ezen a helyen volt és itt lett ő „Az ikonfestő”

A szállodában történ rövid „szerviz” után máris a metrón zsúfolódtunk és kb. egy órányi utazás után ott álltunk a Puskin Múzeum timpanonos, ion-oszlopfős épülete előtt, a kerítésen kívül és a hívem csak álltak és vártak, hogy mit szólok, de nem szóltam semmit. Rajtam volt ugyan a frissen elkészült csodaszemüvegem, amely segítségével közelre és távolra egyformán jól látok, de csak soká vettem észre, és akkor sem mertem elhinni, hogy tényleg jól látom, hogy a Múzeum oszlopai között kifeszített vászonnál Amadeo Modigliani fényképének nagyított másolata néz le rám!

Ez lett az én moszkvai meglepetésem.

A férjem ugyanis már itthon kinézte a Pesti Műsor című újságból, hogy 2007. június 17-ig a moszkvai Puskin Múzeumban Amadeo Modigliani gyűjteményes kiállítás van!

És úgy volt!

Most már tényleg bögtöm, ez hihetetlen. Nemsokára ott álltam a teremben, és Modigliani-k hosszú sora volt előttem, igazi, eredeti, nem csalás, nem ámitás, tényleg itt vagyok, és tényleg azt látom, amit látok.

Eddig semmi és most minden. (Itthon is minden nap megnézem a www.museum.ru/qmii/defengl.htm virtuális tour címen /a speciális képnézegetőt a gépem automatikusan letöltötte/ és nézegetem minden nap, ameddig csak lehet, mert 2007. június 17-én bezár a kiállítás és vége! Próbáltuk letölteni a teljes programot, de nem lehet!)

Szóval ott voltak az aktok (köztük az is, amit az beszédetett a rendőrség a kirakatból, azon az egyetlen kiállításon, /1917 Párizs/ amelyet még életében rendeztek Modigliani számára, A nagy akt című kép.)

17 darab híres képét tudtam (teljes bizonyossággal) beazonosítani a virtuális tár, valamint a Modigliani katalógusomból. Ezeket, a képeket össze fogom szedni képeslap formában, és létre fogom hozni a saját gyűjteményes anyagomat az utunkról készülő képeskönyv számára. A kiállítás szó szerint és tényleg, gyűjteményes volt, mert valóban a világ négy égtájáról szedték össze a képeket Chicagótól, Bázelig, Rómától, Baltimore-ig. Mondanom sem kell, hogy fogadkoztam, hogy ki sem megyek a Múzeumból, de azután mégis véget ért a látogatás, hiába, egyszer mindennek vége.

A következő múzeumi látogatásunk a Puskin Múzeum másik épületében volt, és jöttek az impresszionisták és nem csak egy-egy kép, hanem termek. Monet, Degas, Cézanne, Gauguin, Matisse, Picasso, Leger termeket jártunk végig, még egy Munkácsi képet is találtunk A kalitkás nő vagy Nő kalitkával című képet. És nem szabad megfeledkezni Toulouse-Lautrec-ről (szintén a kedvencem) sem, akinek két rajza előtt az férjem le is fotózott.

És még nem ért véget a nagy nap!

Lányunk elnavigált minket a Bolsoj színházhoz, ugyanis volt színházjegyünk. Csacska, balga módon, jó drágán szinte üzértől vettük a jegyet 40 euró/fő, de ha már itt vagyunk, nem mehetünk úgy haza, hogy orosz baletet ne lássuk. Nekem az álmom a Bolsojban a Hattyúk tava lett volna, de ha egyszer nem lehet, hát nem lehet. A Bolsoj talpig be volt állványozva, tatarozzák éppen, de nem ám csak úgy, hanem korszerűsítés, átépítés stb. Az nem derült ki számunkra, hogy már három éve be van zárva, vagy még három év van hátra a tatarozásból, de az is lehet, hogy mindkettő igaz. Bizonyára sok időről van (volt) szó, mert létrehoztak egy másik színházat közvetlenül a Bolsoj mellett, ahová áthelyezték a társulatot. Ez a színház is Bolsoj, csak a neve ellenére kissé kicsi, de nem nagyon. Akkora, mint nálunk a Vígszínház, de orosz méretekben ez kicsinek számít, bár a neve, mint már említettem, Bolsoj.

Szóval ott álltunk a színházban, ami olyan szép volt, mintha tegnap adták volna át. Erről is egy filmjelenet jut az eszembe, amikor Az esőember (Rainman) c. filmben megkérdezi a Dustin Hoffmant a Tom Cruise, hogy milyen volt a nő, akivel randevúzott, Dustin Hoffman azt feleli, hogy: Fényes. Hát ilyen volt a színház: fényes.

Elfoglaltuk a helyünket és kezdődött az előadás. Három egy felvonásos darabot láttunk. Igor Sztravinszkij: Jeu de Cartes balett egy részben. Ehhez mi kitaláltunk egy kis mesét a Lányommal és a szünetben egyeztettük. Majdnem tökéletes volt az azonosság és ennek nagyon örültünk. Amikor elmeséltük a férjemnek azt kérdezte, hogy ugyanazt a darabot láttuk-e, mint Ő.

A következő egy felvonásos balett Yuri Khanon zenéjére, az időt és az elmúlást, valamint az újrakezdést, azaz az élet körforgását ábrázolta, az óraszerkezet (időmérő) kegyetlen megállíthatatlanságával, balettben, és tökéletes volt.

A harmadik Leonard Bernstein: Leah című zenéjére komponált balett volt és a „Dybbuk” alcímet viselte. A történet, Leah története, akit akarata ellenére máshoz akarnak férjhez adni, mint akit szeret. A szerelme, kis manó, ördög, Dybbuk formájában belebújik a lányba és még a papok sem tudták kiűzni belőle. És mindketten meghalnak, de az élet folytatódik.

Mindhárom balett koreográfusa Aleksey Ratmansky volt. Bátran állíthatom, hogy nem véletlen az, hogy az oroszok a tánc minden műfajában világelsőek. Minden mozdulatuk maga volt a tökély. Fegyelmezett, magas színvonalú, tökéletes tudású, hibátlan előadást láttunk. Azt már meg sem merem említeni, hogy túlsúlyal táncoló nem akadt közöttük. (Erről is egy film jut eszembe, egy Amerikában játszódó filmből egy jelenet, amikor azt mondja az egyik szereplő a másiknak, hogy: Meg kell erősítenünk a színpadot, mert jönnek a magyar táncosnők!) Ez tényleg így van, a magyar táncosok valóban teltebbek, mint más országokban. A tudásuk kiváló, és mégis, vastagabb a combjuk, nagyobb a fenekük, szegény férfiak alig bírják felemelni őket. Aki még emlékszik a nagy magyar táncosnőre, Lakatos Gabriellára az bizonyítottan láthatja ezt aényt. Visszatérve azonban az orosz balettre, nekem külön élvezetes volt látni a tökéletesen kivitelezett és a Brada Rózsi néni által is tanított lépéseket, ugrásokat, forgásokat, lábemeléseket. Hiába, ha tudja is az ember, hogy mit lát, kétszer olyan jól lát, az is igaz, hogy mindent észrevesz, de itt nem volt olyan, amit nem kellett volna látnom. Rózsi néni bizonyára nagyon meg lett volna elégedve. A nap emlékére még az előcsarnokban készült rólam egy fotó.

Hát ilyen volt, ez volt az a nap, amelyet el kellett neveznem életem szépséges napjának. Amikor minden összejön, amikor nem csúszik be semmi hiba, amikor gyönyörű a teljes nap, amikor mindenki örül, hogy éppen ott lehet, ahol éppen van.

Budapest, 2007. június 12.